

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Næringsministeren

Næringskomiteen
v/leder Geir Pollestad
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/4249-

8. juni 2021

**Vedrørende spørsmål fra Næringskomiteen til Prop. 210 S (2020-2021)
Samtykke til inngåelse av frihandelsavtale mellom Island, Liechtenstein,
Norge og Storbritannia**

Jeg viser til brev av 8. juni d.å. med en rekke spørsmål til ovennevnte. Vennligst se nedenstående svar på de ulike spørsmålene.

Spørsmål

Går avtalens bestemmelser om offentlige anskaffelser, herunder konsesjonskontrakter, lengre enn bestemmelsene som allerede er inntatt gjennom EØS-avtalen? Omfatter avtalen flere oppdragsgivere, og hva blir i så fall konsekvensene for eksempelvis energi og transport?

Svar

I forhandlingene om offentlige anskaffelser var målet å beholde mest mulig av den markedsadgangen norske leverandører hadde ved offentlige anskaffelser i Storbritannia etter EØS-avtalen og EUs anskaffelsesregelverk. Det har ikke vært ønskelig for hverken EØS-EFTA statene eller Storbritannia å gå lenger enn dette. Avtalens bestemmelser om offentlige anskaffelser går derfor ikke lenger enn bestemmelsene inntatt gjennom EØS-avtalen på noe område. Dette innebærer at avtalen ikke får noen konsekvenser som går lenger enn de som allerede forelå når Storbritannia fortsatt var med i EU.

Avtalen omfatter flere oppdragsgivere enn WTO-avtalen om offentlige innkjøp (Government Procurement Agreement, forkortet GPA). Dette gjelder oppdragsgivere som utøver forsyningsaktivitet innenfor gass og varme og privateide virksomheter som utøver forsyningsaktivitet innenfor gass og varme, drikkevann, elektrisitet, havner og lufthavner og

transport på grunnlag av enerett eller særrett. GPA omfatter ikke oppdragsgivere som utøver forsyningsaktivitet innenfor gass og varme og virksomheter som utøver forsyningsaktivitet på grunnlag enerett eller særrett, jf. vedlegg 3 til Norges tillegg til GPA. Disse oppdragsgiverne er omfattet av norske anskaffelsesregler og EUs anskaffelsesregelverk. De er også inkludert i avtalen mellom Storbritannia og EU.

Når det gjelder konsesjonskontrakter, så omfattes kun oppdragsgivere omfattet av vedlegg 1 og 2 til Norges tillegg til GPA. Det vil si henholdsvis statlige myndigheter (omfattet i vedlegg 1) og kommunale og fylkeskommunale myndigheter, offentligrettslige organer og sammenslutninger med en eller flere av forannevnte oppdragsgivere (omfattet i vedlegg 2). Bestemmelsene om konsesjonskontrakter omfatter derfor færre oppdragsgivere enn den norske konsesjonskontraktforskriften og EUs konsesjonskontraktdirektiv som også omfatter offentlige foretak og andre virksomheter som utøver forsyningsaktivitet på grunnlag av en enerett eller særrett.

Spørsmål

Hvilke begrensninger innebærer frys- og skralleklausulene når det kommer til å ta tilbake liberaliserte tjenester i offentlig regi? Vi ber om å få en uttømmende liste over unntak fra frys- og skralleklausulene.

Svar

Ingen av Norges handelsavtaler tvinger myndighetene til å privatisere eller deregulere noen offentlig tjeneste på nasjonalt eller lokalt nivå. Det vil heller ikke frihandelsavtalen med Storbritannia gjøre. I listen som inneholder Norges forbehold mot frys- og skrallemekanismen, er det blant annet inntatt et unntak som sikrer at Norge kan vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til offentlig forsyningssektor, offentlige tjenester eller offentlige funksjoner i den utstrekning de er opprettet eller opprettholdt for offentlige formål, uansett om de er eid, drevet eller utkontraktet av lokale, regionale eller nasjonale myndigheter. Unntaket gjelder eksempelvis for velferdstiltak og sosiale tjenester, offentlige havner, offentlig renovasjonsordning, offentlig vannforsyning og offentlige avløpssystemer, offentlige opplærings-, helse- og barnehagetilbud, offentlig eide utleieboliger og offentlig transport. Unntaket vil gjelde for alle sektorer og sikrer at Norge opprettholder kontrollen over organiseringen av offentlige tjenester. I tillegg har Norge tatt en rekke sektorspesifikke unntak knyttet til bl.a. utdanning, helse- og sosialtjenester.

Se vedlagte liste som angir Norges unntak fra frys- og skralleklausulene.

Spørsmål

Vil regjeringen sikre mekanismer som sørger for at Stortinget må involveres dersom det skal gjøres endringer i unntakene fra frys- og skralleklausulene?

Svar

Listen som inneholder unntakene fra frys- og skralleklausulene vil ligge fast med mindre partene kommer til enighet om å foreta en revisjon av listen(e). En slik beslutning vil fattes av

den Blandede komité. Dersom det vurderes at en eventuell endring av avtalen er en sak av særlig stor viktighet, vil den på ordinært vis bli forelagt Stortinget.

Spørsmål

Hvordan skal det etableres mekanismer som sikrer at avtalen ikke svekker seg over tid, sammenlignet med avtalen mellom Storbritannia og EU? (Manglende dynamisk regulering).

Svar

Det benyttes i hovedsak to virkemidler med sikte på å utvikle avtalen. Avtalen oppretter en komitéstruktur. Den blendede komité (artikkel 15.1) skal overvåke og administrere gjennomføringen av avtalen, samt vurdere mulighetene for oppdatering av avtalen. Den Blandede komiteen som består av avtalens parter, kan foreslå endringer i avtalen for partene og har, når det er fastsatt i avtalen, kompetanse til å fatte vedtak som binder partene. Den Blandede komité kan opprette underkomiteer og arbeidsgrupper når den finner det ønskelig. I tillegg til at den Blandende komité kan opprette underkomiteer og arbeidsgrupper, oppretter avtalen enkelte komiteer. Disse komiteene har oppgaver innenfor bestemte områder av avtalen. Deres oppgaver og kompetanse er regulert særskilt, for hvert enkelt område. Disse komiteene (nevnt i artikkel 15. 1 (10)) er:

- Underkomite for handel med varer (artikkel 2.19)
- Underkomite for handel med tjenester og investeringer (artikkel 3.3)
- Underkomité for handel og bærekraftig utvikling (artikkel 13.31)
- Underkomité for veterinære- og plantehelsetiltak (artikkel 2.50)
- Underkomité for tekniske handelshindre (artikkel 2.33)

I tillegg til en dynamisk komitéstruktur har avtalen en rekke bestemmelser som legger til rette for at avtalen evalueres og at den kan oppdateres. For det første har den Blandede komité som oppgave å løpende vurdere behovet for endringer i avtalen. Det påpekt at den Blandede komité skal se han til utviklingen partene imellom, samt deres forhold til tredjeparter av relevans for avtalen.

I tillegg til den Blandede komités oppgave med å vurdere endringer i avtalen, er det flere bestemmelser som har som formål å at partene evaluerer behovet for oppdatering av avtalen. Blant dem finner vi:

- Varer generelt: for markedsadgang for varer (tollsatses og tollfrie kvoter) inneholder avtalen en evalueringsklausul som fastslår at partene skal evaluere forholdene for handel med landbruksvarer og sjømat hvert 5. år.
- Underkomiteen for tekniske handelshindre skal gjennomgå bestemmelsene om tekniske handelshindre og relaterte vedlegg, og vurdere anbefalinger til den Blandede komité om endringer og oppdateringer i lys av utviklingen i avtalen mellom Storbritannia og EU.
- Underkomiteen for veterinære og plantehelsetiltak (SPS) skal årlig gjennomgå vedleggene til SPS-kapitlet for å vurdere anbefalinger til den blendede komiteen om å endre og oppdatere vedleggene i lys av utviklingen i avtalen mellom EU og Storbritannia.

- Underkomiteen for handel med tjenester og investeringer skal undersøke muligheter for forbedringer av kapitlet om tjenester og investeringer som helhet. Den har også spesifikke oppgaver knyttet til de enkelte tjenestesektorene, se for eksempel artikkel 3.69 (8) som fastsetter at komiteen skal evaluere bestemmelsen om roaming. Underkomiteen for tjenester og investeringer har også oppgaver i kapitlet om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

Spørsmål

Sikrer avtalen at det ikke kan oppstå konflikter mellom Norges forpliktelser etter denne avtalen og EØS-avtalen?

Svar

Det har vært viktig for Norge å sikre at forpliktelsene vi inngår i frihandelsavtalen er tråd med norske forpliktelser under EØS-avtalen. Dette er noe vi er bevisst på i alle frihandelsavtaleforhandlinger, men som har vært spesielt relevant i disse forhandlingene. Det har derfor vært nyttig å se hen til EUs avtale med Storbritannia, og på mange områder ligger teksten og forpliktelsene tett opp til det som EU og Storbritannia er blitt enige om. Det legges også opp til at dersom EU og Storbritannia videreutvikler sitt forhold spesielt på områder som omfattes av EØS-avtalen, vil EØS/EFTA-landene forhandle med Storbritannia om å utvikle avtalen videre på disse områdene.

Spørsmål

Hvor store er de estimerte kostnadene for næringslivet som følge av mer omfattende veterinære bestemmelser?

Svar

Det er vanskelig å beregne kostnadene for næringslivet som følge av innføring av veterinær grensekontroll på varer for handelen mellom Storbritannia og Norge. Innføring av helsesertifikater på varer som tidligere kunne passere fritt til Storbritannia, er nå underlagt et såkalt tredjelandregime for import til EØS. Gjennom handel med land utenfor EU/EØS er norsk næringsliv kjent med vilkårene som gjelder for veterinær grensekontroll i tillegg til revisjonskontroll og godkjenning av virksomheter for import til Norge.

Storbritannia innfører krav om at importerte matvarer skal ledsages av et helsesertifikat fra Mattilsynet fra og med 1. oktober 2021. Mattilsynet har, på noe usikkert grunnlag, anslått at dette medfører behov for om lag 10 000 helsesertifikat per år, hovedsakelig til sjømatnæringen. Gebyr for utstedelse av helsesertifikat er per i dag 345 kroner, slik at de direkte kostnadene knyttet til helsesertifikatene kan anslås til 3,45 mill. kroner. I tillegg kommer øvrige kostnader knyttet til søknad om og henting av helsesertifikat. Fra 1. januar 2022 vil Storbritannia innføre veterinær grensekontroll ved import av matvarer. Dette kan føre til at transporten tar noe lenger tid, med de kostandene det medfører for transport og tapt hylletid. Mer omfattende veterinære bestemmelser gir norske eksportører mindre fleksibilitet ved eksport til Storbritannia enn det EØS-avtalen gir.

EU/EØS-landene innførte krav om veterinær grensekontroll for importerte varer fra Storbritannia 1. januar 2021. Dette medfører at importerte varer må komme til landet gjennom en godkjent grensekontrollstasjon, og har medført endringer i fraktrutene for enkelte varekategorier. Det har også vært noen tilfeller av at korrekte dokumenter ikke har fulgt med varene, slik at de ikke har passert den veterinære grensekontrollen. På sikt planlegges det å opprette nye grensekontrollstasjoner i Norge for å bedre tilrettelegge for import fra Storbritannia, noe som også vil medføre kostnader for norsk næringsliv.

Spørsmål

Hva ligger i «at avtalen vil føre til økt byråkrati, flere og ulike tekniske krav og utfordringer ved grensepasseringer»?

Svar

Den nye avtalen fører til mindre byråkrati sammenlignet med den gjeldende broavtalen, men mer byråkrati enn situasjonen da Storbritannia var medlem av EU.

Storbritannias uttreden av EUs indre marked innebærer at Norge og Storbritannia ikke lenger er underlagt samme tekniske regelverk. Storbritannia anvender fortsatt i praksis EU-regler på de fleste områder, men formelt er de ulike. I tillegg har Storbritannia varslet endringer av egne krav, blant annet på matområdet. Både formelt og reelt ulike tekniske krav gir norske eksportører nye krav til dokumentasjon. Veterinær- og plantehelseregelverket for handelen med tredjeland innebærer at det innføres helsesertifikater for vareparti som skal inn til Norge. Dette er en økt administrativ byrde for virksomhetene og norske myndigheter. For handelen med Storbritannia betyr det for eksempel at det gjelder strengere krav for enkelte varekategorier og følgelig hvordan varepartiet skal kontrolleres ved grensen og hvilke dokumenter som skal følge varepartiet. Etter at Storbritannia meldte seg ut av EU må blant annet innførsel fra og utførsel til Storbritannia forhåndsvarsles.

Videre innebærer UKs utmelding at varer som skal til og fra Storbritannia via EU, må tollklareres mellom EU og Storbritannia. Mens Storbritannia var EU-medlem kunne for eksempel en transittering av ufortollede varer til Storbritannia avsluttes på svensk side av Svinesundbroa, mens den etter utmeldingen må transitteres fram til Storbritannia. Overgangen mellom broavtalen og den nye avtalen endrer ingenting her.

Den nye frihandelsavtalen innebærer mindre byråkrati på tollsiden sammenlignet med broavtalen, siden vi nå vil tillate at bare opprinnelseserklæringer skal benyttes som dokumentasjon for opprinnelse. For utstedelse av opprinnelsesbevis blir det en forenkling, siden alle eksportører kan benytte opprinnelseserklæring uavhengig av beløp. Det vil si at alle eksportører selv kan utstede opprinnelsesbevis uten å involvere tollmyndighetene («selvsertifisering»). Det blir enklere å oppnå opprinnelse og preferansetollbehandling enn i dag, fordi produksjonskravene i den nye avtalen er lempeligere enn i broavtalen. Enklere opprinnelsesregler innebærer også at kravene til dokumentasjon av opprinnelsen blir enklere å oppfylle. Sammenlignet med situasjonen før Storbritannia forlot EU vil det imidlertid være

vanskeligere å benytte seg av preferansetollbehandling i europeiske verdikjeder, siden Storbritannia ikke tar del i PEM-samarbeidet (se under).

Storbritannia har valgt å stå utenfor det felleseuropeiske samarbeidet om opprinnelsesregler, som også innbefatter Nord-Afrika og land i Midtøsten (PEM-konvensjonen). Det innebærer at materialer fra Storbritannia som norske eksportører benytter ved produksjon av varer som skal til f.eks. EU, regnes som tredjelandsmateriale. Før Storbritannia ble utmeldt av EU kunne slike materialer benyttes på linje med materialer fra Norge og EU.

Spørsmål

Hvilke konkrete grep tas fra norsk side for å sikre at handelen flyter best mulig, eksempelvis for å sikre mest mulig effektiv håndtering av veterinærkontroll og grensekontroll?

Svar

Norge er harmonisert med EU når det gjelder regelverk for matkjeden. Dette inkluderer importvilkår for handel med tredjeland (land utenfor EU/EØS). Vi er forpliktet til å følge importregelverket i EU og kan derfor ikke avvike fra disse bestemmelsene. EU har forelagt Storbritannia et forslag til veterinær avtale som er ment å tilby lettelse ved veterinær grensekontroll. Dersom det kommer til enighet om en slik avtale, kan Norge starte forhandlinger om en tilsvarende avtale med Storbritannia. I frihandelsavtalen har Storbritannia forpliktet seg til å gi Norge minst like gode vilkår som EU. Vår avtale legger opp til en effektiv grensekontroll slik at varer ikke forringes på grensen og at de kommer raskt på markedet. Dette er særlig viktig for sjømatnæringen. Fra 1. oktober 2021 innfører Storbritannia helsesertifikater for fisk og sjømat, noe som fører til økt byråkrati og økte kostnader for den norske sjømatnæringen. Dersom det skulle oppstå problemer med matvarehandelen inneholder frihandelsavtalen effektive konsultasjonsmekanismer. Det vil også opprettes en komité for veterinære- og plantehelsetiltak, som jevnlig vil drøfte oppfølgingen av avtalen.

Mattilsynet vurderer, sammen sjømatnæringen, om det er behov for å utvide tilbudet for utstedelse av helsesertifikater.

For å sikre at Norge har godt lokaliserte grensekontrollstasjoner med godkjenning for import av relevante varekategorier, er det nødvendig med dialog mellom Mattilsynet og næringen. Dette er et viktig bidrag for å lette kontrollen for næringslivet for import av varer fra Storbritannia.

Med hilsen

Iselin Nybø

VEDLEGG 2

Norges bindingsliste

[Forklarende note: I tabellens rad "Reservasjonstype" betyr "Inv." investeringer, og "GKT" grensekryssende tjenester]

1.	
Sektor:	Alle sektorer
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv. & GKT) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til offentlig forsyningssektor, offentlige tjenester eller offentlige funksjoner i den utstrekning de er opprettet eller opprettholdt for offentlige formål, uansett om de er eid, drevet eller utkontraktert av lokale, regionale eller nasjonale myndigheter, som velferdstiltak og sosiale tjenester, offentlige havner¹, offentlig renovasjonsordning, offentlig vannforsyning og offentlige avløpssystemer, offentlige opplærings-, helse- og barnehagetilbud, offentlig eide utleieboliger og offentlig transport.</p> <p>Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak og yte differensiert behandling med hensyn til sosial trygghet, pensjoner, rehabiliteringsytelser og enhver tilsvarende ytelse.</p> <p>Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til offentlig finansierte og drevet forsknings- og utviklingstjenester.</p>

---

¹ Det presiseres at denne reservasjonen skal ikke legge restriksjoner eller på noen annen måte påvirke Norges forpliktelser i henhold til artikkel 2 i underkapittel 5 om internasjonale skipstransporttjenester

2.	
Sektor:	All sektorer
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Bestevilkårsbehandling (Inv.&GKT) Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Ytelseskrav (Inv.) Lokal tilstedeværelse (GKT)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak som er utformet særlig for å bevare og fremme språklig og kulturelt mangfold, kultur- og mediepolitikk samt partenes rettigheter og forpliktelser etter internasjonale avtaler og nasjonal lovgivning med hensyn til opphavsrett og tilsvarende rettigheter.</p> <p>Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak med hensyn til skapende kunstretninger og andre kulturtjenester, herunder mediatjenester, bibliotek-, arkiv- og museumstjenester og andre tjenester på kulturområdet.</p> <p>Denne reservasjonen omfatter ikke nyhetsbyråttjenester.</p>

3.	
Sektor:	Alle sektorer
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.) Nasjonal behandling (Inv.) Øverste ledelse og styre (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer:</u> Med mindre noe annet er fastsatt i vedlegg I og vedlegg II forbeholder Norge seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak innen særskilte sektorer, undersektorer eller aktiviteter med hensyn til å opprette andre juridiske enheter enn allmenaksjeselskaper, aksjeselskaper og stiftelser.

4.	
Sektor:	Alle sektorer
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Bestevilkårsbehandling (Inv. &GKT) Markedsadgang (Inv. & GKT) Nasjonal behandling (Inv.& GKT) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	Norges grunnlov § 108 Lov av 12. juni 2008 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) Lov av 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark (Finnmarksloven)
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å innføre eller opprettholde enhver fordel tilkjent enhver fysisk person eller organisasjon som tilhører urfolkgruppe, herunder med hensyn til erverv, etablering eller drift av ethvert kommersielt eller industrielt foretak, samt rettigheter til grunn og naturressurser.

5.	
Sektor:	Alle sektorer
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Bestevilkårsbehandling (Inv.&GKT)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til ikke å utvide en behandling eller preferanse tilbudt enten av en hvilken som helst frihandelsavtale som er i kraft eller er undertegnet før denne avtale trer i kraft, eller av en hvilken som helst avtale om investeringsbeskyttelse ² .

---

² Det presiseres at dette omfatter investeringsbeskyttelselementer i handelsavtaler som ikke er avgrenset til investeringsbeskyttelse.

6.	
Sektor:	Alle sektorer
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Bestevilkårsbehandling (Inv.&GKT)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å gi differensiert behandling til parter i EFTA-konvensjonen, nåværende eller tidligere parter i EØS-avtalen og enhver stat som tiltrer EØS-avtalen.</p> <p>Norge forbeholder seg retten til å gi differensiert behandling til et land i henhold til enhver eksisterende eller fremtidig bilateral eller multilateral avtale som: i) skaper et internt marked for tjenester og investering, ii) gir rett til etablering, eller iii) krever harmonisering av lovgivningen i én eller flere økonomiske sektorer.</p> <p>Med et internt marked for tjenester og etablering menes et område uten interne grenser der det er sikret fri bevegelse for tjenester, kapital og personer.</p> <p>Med rett til etablering menes en forpliktelse til å avskaffe i hovedsak alle hindringer for etableringer mellom partene i den regionale økonomiske integrasjonsavtalen når nevnte avtale trer i kraft. Retten til etablering skal omfatte rett for borgere av partene i den regionale økonomiske integrasjonsavtalen til å opprette og drive foretak på samme vilkår som vilkårene som i henhold til nasjonal lovgivning gjelder for borgere av landet der slik etablering som nevnt skjer.</p> <p>Med harmonisering av lovgivningen menes: i) samordning av lovgivningen i en eller flere av partene i den regionale økonomiske integrasjonsavtalen med lovgivningen i en eller flere av de øvrige parter i nevnte avtale, eller ii) innlemming av felles lovgivning i internretten til partene i den regionale økonomiske integrasjonsavtalen.</p> <p>Slik harmonisering eller innlemming skal finne sted, og skal anses for å ha funnet sted, bare når den er vedtatt</p>

	inkludert i lovgivningen til parten eller partene i den regionale økonomiske integrasjonsavtalen.
--	---

7.	
Sektor:	Alle sektorer
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Nasjonal behandling (Inv.& GKT) Markedsadgang (Inv. & GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til aktiviteter som kan involvere stoffer som skaper ioniserende stråling, herunder enerett til å levere og håndtere slike stoffer for offentlige formål, og utpeking av institusjoner som for offentlige formål skal være ansvarlige for å overvåke stråling.

8.	
Sektor:	Alle sektorer
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Markedsadgang (Inv. & GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge krever forhåndsgodkjennelse av enhver aktivitet som omfatter tilsiktet frisetting av genmodifiserte organismer.

9.	
Sektor:	Juridiske tjenester
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Øverste ledelse og styre (Inv.) Juridiske tjenester – forpliktelser
Tiltak:	Forskrift av 20. desember 1996 nr. 1161 om advokater Lov av 13. august 1915 nr. 5 om domstolene
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til juridiske tjenester i tilknytning til nasjonal lovgivning og rettslig representasjon ³ og organisering av og eierskap i advokatforetak, herunder tilknyttede foretak og filialer av advokatforetak.

---

³ "rettslig representasjon" inkluderer utarbeidelse av dokumenter som er ment å bli forelagt domstoler, administrative etater og andre behørig konstituerte offisielle domstoler i saker som gjelder anvendelse og tolkning av lov; og møte for domstoler, administrative etater og andre behørig dannede offisielle domstoler i saker som gjelder anvendelse og tolkning av lovverket. Omfatter ikke dokumentasjonstjenester utført av tjenesteleverandører som er betrodd offentlige funksjoner, for eksempel notariatstjenester

10	
Sektor:	Revisortjenester
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (GKT) Nasjonal behandling (GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT)
Tiltak:	Lov av 20 November 2020 nr. 128 om revisjon og revisorer (revisorloven)
Beskrivelse:	<u>Grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til grensekryssende ytelse av revisortjenester.

11.	
Sektor:	Fiske og akvakultur
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Bestevilkårsbehandling (Inv.&GKT) Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Ytelseskrav (Inv.) Øverste ledelse og styre (Inv.)
Tiltak:	Lov av 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressursar (havressurslova) Lov av 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) Lov av 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone (økonomiske soneloven) Lov av 17. juni 1966 nr. 19 om Norges fiskerigrense mv.
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til å erverve eller eie fiskefartøyer eller aksjer i et foretak som eier slike fartøyer.</p> <p>Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til fangst og bearbeiding, videreforedling, pakking, omlasting og førstehåndssalg av fisk og marine varer.</p>

12.	
Sektor:	Bemannings tjenester, unntatt rekruttering av toppledere
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT)
Myndighetsnivå:	
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til formidling av personell som verken er norske borgere eller er bosatt i landet og har arbeidstillatelse. Denne reservasjonen omfatter ikke rekruttering av toppledere.

13.	
Sektor:	Posttjenester
Undersektor:	Posttjenester for brev og småpakker
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til posttjenester (brev og småpakker).

18.	
Sektor:	Pengespill
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKTS) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak med hensyn til pengespill.

15.	
Sektor:	Distribusjon av og handel med krigsmateriell, våpen, ammunisjon og eksplosiver
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Bestevilkårsbehandling (Inv.&GKT) Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Øverste ledelse og styre (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak med hensyn til distribusjon av og handel med krigsmateriell, våpen, ammunisjon og eksplosiver, herunder materiell med dobbelt anvendelse.

16.	
Sektor:	Legemidler og medisinsk utstyr, alkohol og tobakksvarer
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Bestevilkårsbehandling (Inv.&GKT) Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Ytelseskrav (Inv.) Lokal tilstedeværelse (GKT)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak med hensyn til fremstilling, import, eksport, engrossalg, kommisjonærtjenester, distribusjon, markedsføring, detaljisttjenester og håndheving av tiltak med hensyn til tobakks- og nikotinvarer⁴ og tilhørende varer og utstyr samt alkoholholdige drikkevarer.</p> <p>Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak med hensyn til kommisjonærtjenester, markedsføring og detaljisttjenester for legemidler og medisinsk utstyr.</p>

---

⁴ Verdens helseorganisasjons rammekonvensjon om forebygging av tobakksskader av 21. mai 2003

17.	
Sektor:	Produksjon, overføring og distribusjon av elektrisitet, distribusjon og levering av naturgass og levering av fjernvarme og -kjøling
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.&CBTS) Nasjonal behandling (Inv.&CBTS) Lokal tilstedeværelse (CBTS)
Tiltak:	Lov av 14. desember 1917 nr. 16 om vannfallsrettigheter Lov av 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsregulering Lov av 29. juni 1990 nr. 50 om energi (energiloven) Lov av 24. november 2000 nr. 82 om vannressurser Lov av 28. juni 2002 nr. 61 om naturgass Lov av 4. juni 2010 nr. 21 om havenergi Herunder supplerende forskrifter til lovene nevnt over
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak med hensyn til konsesjoner for produksjon av elektrisk energi, bruk av naturressurser til produksjon av elektrisk energi, eierskap og direkte eller indirekte erverv av eierskap til naturressurser og installasjoner for produksjon av elektrisk energi og bygging av, eierskap til og drift av infrastruktur for elektrisitet på overførings- og distribusjonsnivå, herunder støttetjenester med unntak av rådgivningstjenester.</p> <p>Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak med hensyn til nedstrømsoverføring, lagring, distribusjon, salg og levering av naturgass.</p> <p>Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak med hensyn til aktivitet i tilknytning til produksjon, overføring, distribusjon, salg og levering av fjernvarme og -kjøling.</p>

18.	
Sektor:	Letevirksomhet, produksjon og oppstrøms transport gjennom rørledningsnett av petroleum
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.&GKT)
Tiltak:	<p>Lov av 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven)</p> <p>Forskrifter til lov om petroleumsvirksomhet, fastsatt ved kgl. res. 27. juni 1997 med hjemmel i lov av 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet § 10-18 og lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker § 13 c tredje ledd og § 19 tredje ledd samt lov av 21. juni 1963 nr. 12 om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumsforekomster § 3. Sist endret 7. desember 2017 nr. 2281</p>
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u></p> <p>Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak med hensyn til markedsadgang for letевirksomhet, produksjon og rørledningstransport av petroleum⁵. Den norske stat har eiendomsrett til petroleumsforekomster og enerett til å forvalte ressursene.</p> <p>Ingen andre enn staten kan utøve petroleumsvirksomhet uten de lisenser, godkjenninger og tillatelser som kreves. En lisens, som sikrer lisenshaveren enerett, er nødvendig for å kunne drive letevirksomhet og for å produsere petroleum. Det kan ytes tjenester som for bergverksdrift til nevnte lisenshaver uten begrensninger.</p> <p>Departementet kan tildele en juridisk person en ikke-eksklusiv lisens for kartlegging av petroleumsforekomster i avgrensede områder på havbunnen og i dens undergrunn.</p>

⁵ Reservasjon 18 utvides ikke til noen eksisterende eller fremtidig bilateral olje eller gass avtale mellom Storbritannia og Kongeriket Norge (inkludert rammeavtalen mellom regjeringen av Storbritannia og Nord Irland og regjeringen av Kongeriket Norge vedrørende gransekryssende petroleumssamarbeid, undertegnet i Oslo den 4. april 2005 med tilhørende vedlegg), som skal bli vurdert å falle utenfor anvendelsen av tjeneste- og investeringskapittelet.

	<p>Lisensen for kartlegging gir innehaveren rett til å foreta geologisk kartlegging av petroleumsressurser.</p> <p>Kongen i statsråd kan tildele en lisens med enerett til produksjon og en lisens til enerett til rørledningstransport. En produksjonslisens tildeles etter full konkurranse og kan tildeles bare juridiske personer, i den grad andre krav ikke får anvendelse i henhold til internasjonale avtaler. Ved tildeling av en produksjonslisens skal departementet utpeke eller godkjenne en operatør.</p> <p>Kongen kan beslutte at den norske stat skal delta i petroleumsvirksomhet.</p>
--	--

19.	
Sektor:	Utdanningstjenester
Undersektor:	Tjenester som omfatter barnehager, grunnskoler og videregående skoler, velferds- og innkvarteringstjenester for studenter og andre hjelpetjenester for studenter
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til tjenester som omfatter barnehager, grunnskoler og videregående skoler (opp til videregående opplæring) velferds- og innkvarteringstjenester for studenter og andre hjelpetjenester for studenter.

20.	
Sektor:	Miljø
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv. & GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde og endre ethvert tiltak med hensyn til yteevnekrav og offentlige funksjoner på områder som håndtering av avløpssystemer, renovasjon, beskyttelse av omgivende luft og klima, etterbehandling og rensing av jord og vann, biologisk mangfold og støy, uansett om det aktuelle anlegget/systemet er eid, drevet eller er utkontraktet av lokale, regionale eller nasjonale myndigheter.</p> <p>Norge forbeholder seg retten til å kreve kommersiell tilstedeværelse for yting av miljøtjenester. Denne reservasjonen får ikke anvendelse på rådgivningstjenester.</p>

21.	
Sektor:	Finansielle tjenester
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang(Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Bestevilkårsbehandling (Inv.&GKT) Øverste ledelse og styre (Inv.) Lokal tilstedeværelse (CBTS) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	<p>Lov av 25. november 2011 nr. 44 om verdipapirfond (verdipapirfondloven)</p> <p>Lov av 20. juni 2014 nr. 28 om forvaltning av alternative investeringsfond og forskrift til lov om forvaltning av alternative investeringsfond av 26. juni 2014 nr. 877</p>
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde og endre ethvert tiltak med hensyn til følgende:</p> <p>(a) Alle finansielle tjenester</p> <p>Med hensyn til investeringsliberalisering – bestevilkårsbehandlingsbehandling og grensekryssende tjenester - bestevilkårsbehandling: Norge forbeholder seg retten til å gi differensiert behandling til en investor eller en finansiell tjenesteyter fra et tredjeland i medhold av enhver bilateral eller multilateral internasjonal investeringsavtale eller annen handelsavtale.</p> <p>Med hensyn til investeringsliberalisering - markedsadgang Retten til å pålegge en finansiell tjenesteyter, annet enn en filial, å benytte spesifikk selskapsform når den etablerer seg i Norge, på en ikke-diskriminerende måte.</p> <p>Med hensyn til grensekryssende tjenester – markedsadgang, nasjonal behandling, lokal tilstedeværelse</p>

Norge forbeholder seg retten til å vedta og opprettholde ethvert tiltak med hensyn til grensekryssende tjenester av alle finansielle tjenester, unntatt:

- (i) forsikring av risiko knyttet til:
  - (A) skipsfart og kommersiell luftfart og romoppskyting og frakt (inkludert satellitter), med en slik forsikring for å dekke noe av eller alt av følgende: passasjerene og godset som transporteres, kjøretøyet som transporterer passasjerene og varene og ethvert ansvar som oppstår derfra;
  - (B) havgående fiskefartøy;
  - (C) leting, utvikling, produksjonsaktiviteter og rettigheter i offshore energisektoren av store kunder; og
  - (D) varer i internasjonal transitt;
- (ii) gjenforsikring og retrosessjon;
- (iii) tjenester tilknyttet forsikring;
- (iv) levering og overføring av finansiell informasjon og finansiell databehandling og tilhørende programvare av leverandører av andre finansielle tjenester; og
- (v) rådgivningstjenester og andre hjelpetjenester, unntatt formidling, knyttet til bank og andre finansielle tjenester av definisjonen av bank og andre finansielle tjenester (unntatt forsikring) i artikkel 3.4.5 i avsnitt 3.5.3 (finansielle tjenester), men ikke formidling som beskrevet i det punktet, og
- (vi) Porteføljeforvaltningstjenester til en norsk profesjonell klient lokalisert i Norge.

Med hensyn til denne forpliktelsen/underpunkt (vi):

porteføljeforvaltning betyr skjønnsmessig forvaltning av investorers porteføljer av finansielle instrumenter på en kunde-for-klient-basis og i

	<p>samsvar med investorenes mandater</p> <p>porteføljeforvaltningstjenester inkluderer ikke: (i) oppbevaringstjenester; (ii) forvaltertjenester; eller (iii) utøvelsestjenester; og</p> <p>I denne forpliktelsen/ledd (vi) menes profesjonelle kunder: profesjonelle kunder som definert i § 10-6 første ledd, nr. 1 bokstav e i [Securities Trading Act 2007], sist endret 01.05.2021</p> <p>(b) Forsikring og tjenester tilknyttet forsikring</p> <p>Med hensyn til grensekryssende tjenester og investeringer – markedsadgang, nasjonal behandling:</p> <p>Ikke-hjemmehørende forsikringsselskaper må levere tjenestene som er oppført ovenfor via en filial eller gjennom en forsikringsmegler autorisert i Norge.</p> <p>Autorisasjon som ikke-hjemmehørende leverandør av forsikringsformidlingstjenester krever en filial i Norge.</p> <p>Med hensyn til investeringer: Et separasjonskrav gjelder mellom livsforsikring, skadeforsikring og kredittrisikoforsikring.</p> <p>(c) bankvirksomhet og and finansielle tjenester</p> <p>Med hensyn til investeringsliberalisering – markedsadgang - og grensekryssende tjenester – lokal tilstedeværelse:</p> <p>Bare juridiske personer som har sitt hovedkontor i EØS, kan fungere som depositarer for eiendelene til investeringsfond. Etablering av et spesialisert forvaltningsselskap, med hovedkontor og registrert hovedkontor i samme EØS-stat, er pålagt å utføre virksomheten til forvaltning av fellesfond, inkludert aksjefond og, der det er tillatt i henhold til nasjonal lov, investeringsselskaper.</p>
--	---

22.	
Sektor:	Helserelaterte og sosiale tjenester
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Ytelseskrav (Inv.) Øverste ledelse og styre (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til sykehustjenester, sosiale tjenester og andre folkehelsestjenester, med unntak av fødselstjenester og tilknyttede tjenester, sykepleietjenester, fysioterapeutiske tjenester og paramedisinske tjenester.

23.	
Sektor:	Fritids- og sportstjenester
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Ytelseskrav (Inv.) Øverste ledelse og styre (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til idrettslag, sportsklubber og tjenester i tilknytning til andre organiserte fritidsaktiviteter.

24.	
Sektor:	Sjøtransporttjenester
Undersektor:	<p>Innenlands sjøtransport⁶, herunder transport på innlands vannveier, innlands tauing og buksering, og sjøtransport som betjener letevirsomhet og produksjon av energi utenfor kysten, til havs offshore.</p> <p>Sjøtransporttjenester i tilknytning til installasjoner og aktivitet i norsk territorialfarvann, unntatt økonomisk sone eller kontinentalsokkel.</p> <p>For å skape større klarhet presiseres det at innenlands sjøtransport i form av matetjenester til internasjonal godstransport samt transport av tomme containere for internasjonal handel, ikke anses som innenlands sjøtransport og er unntatt fra denne reservasjonen.</p>
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	<p>Bestevilkårsbehandling (Inv.&GKT)</p> <p>Markedsadgang (Inv.&GKT)</p> <p>Nasjonal behandling (Inv.&GKT)</p> <p>Lokal tilstedeværelse (GKT)</p> <p>Ytelsekrav (Inv.)</p> <p>Øverste ledelse og styre (Inv.)</p>
Tiltak:	
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u></p> <p>Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller ethvert tiltak med hensyn til innenlands sjøtransport, herunder transport på innlands vannveier.</p>

---

⁶ Med «innenlandsk sjøtransport», menes sjøtransport av gods og passasjerer mellom havner i Norge, herunder steder på norsk kontinentalsokkel der det er aktivitet i form av letevirsomhet eller produksjon av petroleum.

25.	
Sektor:	Sjøtransporttjenester
Undersektor:	Internasjonal sjøtransport.
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Nasjonal behandling (Inv.&GKT)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til kapteiner og mannskap om bord på norskregistrerte fartøyer (Norsk ordinært skipsregister (NOR) og Norsk internasjonalt skipsregister (NIS)).

26.	
Sektor:	Luftransporttjenester
Undersektor:	Tjenester i tilknytning til databaserte reserwasjonssystemer og salg og markedsføring av luftransporttjenester.
Næringsgruppering:	
Reserwasjonstype:	Bestevilkårsbehandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å gi en mindre gunstig behandling til tjenesteytere når det gjelder forpliktelsene for transportørers morselskap eller deltakende selskap med hensyn til databaserte reserwasjonssystemer som er kontrollert av ett eller flere tredjeland, eller luftransportsselskaper fra ett eller flere tredjeland.

27.	
Sektor:	Flyplasstjenester
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.&GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til flyplasstjenester.

28.	
Sektor:	Jernbanetransporttjenester
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.& GKT) Nasjonal behandling (Inv.&GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til markedsadgang for transport av passasjerer og gods med jernbane og tilknyttede tjenester.</p> <p>Norge forbeholder seg retten til å kreve kommersiell tilstedeværelse for yting av skyve- og bukseringstjenester⁷ og av støttetjenester til jernbanetransport⁸.</p>

⁷ Skyve- og bukseringstjenester (CPC Prov. 7113)

⁸ Vedlikehold og reparasjon av jernbanetransport utstyr (CPC Prov. 8868) og støttetjenester for jernbanetransport (CPC Prov 743)

29.	
Sektor:	Veitransport og tilknyttede tjenester, herunder luftputefartøy (hovercrafts)
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Bestevilkårsbehandling (GKT) Markedsadgang (Inv.& GKT) Nasjonal behandling (Inv.& GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til grensekryssende transport av passasjerer og gods, eierskap til veier og tilknyttet infrastruktur og drift av veiinfrastruktur på honorar- eller kontraktbasis.</p> <p>Lokal tilstedeværelse kreves for innenlands transport.</p> <p>Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til faste tjenester og drosjetjenester for passasjertransport.</p>

34.	
Sektor:	Vann
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Bestevilkårsbehandling (Inv.& GKT) Markedsadgang (Inv.& GKT) Nasjonal behandling (Inv.& GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak med hensyn til vann, herunder fordeling, innsamling, behandling/rensing og distribusjon til husholdninger, industri, kommersiell virksomhet og andre brukere, herunder levering av drikkevann, og vannforvaltning.

31.	
Sektor:	Begravelses- og kremasjonstjenester
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.& GKT) Nasjonal behandling (Inv.& GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak med hensyn til tjenester som ytes av medlemsorganisasjoner og tiltak med hensyn til begravelses- og kremasjonstjenester.

36.	
Sektor:	Alle sektorer
Undersektor:	Tiltak med sikte på å fremme nordisk samarbeid
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Bestevilkårsbehandling (Inv.& GKT)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<p><u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta eller opprettholde ethvert tiltak som er en del av det nordiske samarbeidet eller tar sikte på å fremme nordisk samarbeid, som:</p> <ul style="list-style-type: none"> - garantier og lån til investeringsprosjekter og eksport (Den nordiske investeringsbank), - økonomisk støtte til FoU-prosjekter (Nordisk Industrifond), - finansiering av forundersøkelser knyttet til internasjonale prosjekter (Nordisk prosjektfond), - økonomisk støtte til foretak som anvender miljøteknologi (Nordisk miljøfinansieringsselskap)

37.	
Sektor:	Etterforskning- og sikkerhetstjenester
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Markedsadgang (Inv.& GKT) Nasjonal behandling (Inv.& GKT) Lokal tilstedeværelse (GKT) Øverste ledelse og styre (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer og grensekryssende tjenester:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak med hensyn til etterforskning og sikkerhetstjenester.

38.	
Sektor:	Kondemnering av fartøyer
Undersektor:	
Næringsgruppering:	
Reservasjonstype:	Ytelseskrav (Inv.)
Tiltak:	
Beskrivelse:	<u>Investeringer:</u> Norge forbeholder seg retten til å vedta, opprettholde eller endre ethvert tiltak i tilknytning til opphugging og kondemnering av fartøyer.